

УДК 338:339.94:502.131.1:658.8.011.1

*Школьний О. О.,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту,
Уманський національний університет садівництва*

УПРАВЛІННЯ ГЛОБАЛЬНИМИ ЛАНЦЮГАМИ ПОСТАЧАННЯ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Перенесення логістичної діяльності підприємств за межі регіону та країни сприяє формуванню глобальних ланцюгів постачання. Динамічний розвиток логістичних систем спрямований на оптимізацію матеріальних, фінансових та інформаційних потоків, а також відображення запитів споживачів світового ринку. Поряд з цим, загострення нагальних проблем сьогодення зумовлює необхідність перегляду принципів функціонування глобальних ланцюгів постачання та врахування вимог стейкхолдерів.

Учені не дійшли згоди щодо однозначного визначення концепції «сталого розвитку». Розглядаючи цю проблему, В. Є. Хаустова та Ш. А. Омаров зосереджують увагу на еколого-системний підхід; концепцію «слабкої» і «сильної» стійкості, триєдину концепцію сталого розвитку, концепцію корпоративної сталості, а також кластерний підхід до сталого розвитку [1, с. 268]. Г. В. Жосан відзначає, що за умов невизначеності поняття «стійкість»/«розвиток» і «адаптація»/«адаптивність» тісно пов'язані між собою [2, с. 185]. На думку Т. А. Ковтун, досягнення цілей сталого розвитку неможливе без екологізації економіки та суспільства [3]. Аналізуючи роль глобальної логістики у підтримці сталого розвитку світового господарства, Р. Б. Сивак вказує на важливість контролю за використанням невідновних ресурсів, планування матеріальних потоків на світовому ринку; залучення регуляторних механізмів щодо функціонування глобальних ланцюгів поставок; удосконалення глобальної логістичної інфраструктури; врахування екологічних вимог у глобальній системі стандартів логістичного сервісу; забезпечення прозорих механізмів інформаційної підтримки логістичних процесів в умовах функціонування світового ринку [4].

Глобальні цілі, ухвалені Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй у вересні 2015 році, передбачають досягнення виконання завдань сталого розвитку в економічній, соціальній та

екологічній сферах [5], що необхідно враховувати підприємствам з метою підтримки конкурентних переваг. Нині стратегічний менеджмент в глобальних ланцюгах постачання необхідно зорієнтувати не лише на низьку собівартість продукції та досягнення високих прибутків, але й на поліпшення умов праці робітників, підвищення рівня добробуту споживачів, економне використання невідновних економічних ресурсів та пошук альтернативних джерел енергії.

У дослідженні питань сталого розвитку ланцюгів постачання, здійсненому Центром транспорту та логістики Массачусетського технологічного інституту (США) за участі Асоціації фахівців з управління ланцюгами постачання, виділено такі проблеми: добробут і безпека співробітників; енергозбереження та використання відновних джерел енергії; захист прав людини; вплив підприємницької діяльності на місцеві громади; різноманітність постачальників, їх залучення на засадах рівності та представництва; пом'якшення наслідків кліматичних змін; підтримка належного стану водних ресурсів; чесна оплата та чесна торгівля; утилізація товарів та засобів виробництва після закінчення терміну їх використання, експлуатація ланцюгів постачання замкненого циклу; захист природного середовища, збереження природних ресурсів, підвищення рівня біодиверсифікації [6].

Незважаючи на нагальну необхідність дотримання принципів відповідального підприємництва, існують різні підходи до формування стратегій управління глобальними ланцюгами постачання в контексті сталого розвитку. Цінні та унікальні фактори виробництва дозволяють підприємству формувати сталі конкурентні переваги. Поряд із фінансовим та фізичним капіталом, на конкурентоспроможність компанії зумовлює суттєвий вплив соціальний капітал. Жорстка корпоративна культура компанії Amazon, що здійснює підприємницьку діяльність в сфері світової Інтернет-торгівлі, піддавалася різкій критиці внаслідок завищених вимог до співробітників та напружених графіків їх роботи. При цьому мотиваційні механізми базувалися на основі порівняльної продуктивності працівників та регламентації цільових показників продуктивності праці. Корективи параметрів корпоративної культури управління цієї компанії сприятливо вплинули на імідж компанії як роботодавця [7]. Наразі конкурентні переваги Amazon у глобальних

ланцюгах постачання значною мірою визначаються використанням інноваційних технологій, зокрема залученням роботизованих систем, електротранспорту та Prime Air дронів.

Отже, перегляд основних засад функціонування глобальних ланцюгів постачання визначається необхідністю врахування вимог стейкхолдерів та загостренням економічних, соціальних та екологічних проблем. Підтримка сталих конкурентних переваг компаній у логістичній діяльності на світовому ринку можлива завдяки втіленню в життя принципів сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Хаустова В. Є., Омаров Ш. А. Концепція сталого розвитку як парадигма розвитку суспільства. *Проблеми економіки*. 2018. № 1 (35). С. 265-273.

2. Жосан Г. В. Адаптивний менеджмент і сталий розвиток: взаємозв'язок понять у контексті управління діяльністю підприємства в умовах невизначеності. *Бізнес Інформ*. 2021. № 3. С. 179-187.

3. Ковтун Т. А. Екологістична система як результат трансформації світоглядної концепції людства на еколого-орієнтований сталий розвиток. *Екологічна безпека та збалансоване ресурсокористування*. 2020. № 2. С. 7-18.

4. Сивак Р.Б. Глобальна логістика у забезпеченні сталого розвитку світового господарства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 13. С. 26-29.

5. United Nations General Assembly. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015 (A/RES/70/1)*. <https://sdgs.un.org/2030agenda>

6. Massachusetts Institute of Technology (2023). *State of supply chain sustainability 2023*. MIT Center for Transportation & Logistics. The Council of Supply Chain Management Professionals. <https://sscs.mit.edu/>

7. Стоун Б. *Amazon без меж. Як Джефф Безос розбудував глобальну імперію / пер. з англ. Н. Кошманенко*. Київ: Наш Формат. 2024. 480 с.